

Års- og bærekraftsrapportering i Norge

Grønnvasking eller målbare resultater?

En undersøkelse av års- og bærekraftsrapporter for Norges 50 største bedrifter utført av Deloitte, viser at det samlet sett er få endringer fra 2017 til 2018 på kvaliteten av rapportene, og det er fortsatt de største virksomhetene som har best kvalitet.

Siviløkonom
Øyvind Fredriksen
Senior, Deloitte

Statsautorisert revisor
Siri Christine Rosenblad
Senior Manager, Deloitte

Chartered Accountant
Anne Randmæl Jones
Partner, Deloitte

Virksomheter innen de fleste bransjer engasjerer seg i større og større grad i samfunns-, klima- og miljøspørsmål. At det informeres på en god måte om tiltak rundt bærekraft og samfunnsansvar, er derfor viktig for alle brukerne av informasjonen (finansmarkedene, investorer, kunder, samarbeidspartnere, ansatte og andre interessenter). Disse interessentene ønsker bevis på konkrete tiltak og forbedring over tid. Virksomhetene må med andre ord mene noe med sine utsagn, og kommunikasjonen må være i overensstemmelse med de tiltakene som faktisk gjennomføres. Det er da en forventning at rapporteringen til virksomhetene gjenspeiler dette engasjementet.

Få forbedringer fra fjoråret

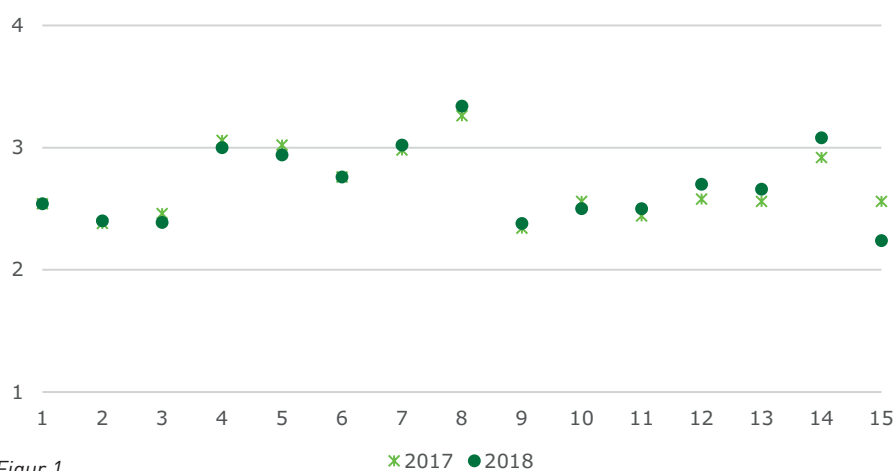
Årets undersøkelse viser at resultatene er tilnærmet identiske med tilsvarende analyse av 2017-rapporteringen. Flertallet har valgt å holde årsrapporten relativt uendret fra året før. Ved å sammenligne funn fra rapporteringen for 2018 med resultatene fra fjorårets undersøkelse ser vi at norske virksomheter har de samme utfordringene knyttet til integrert rapportering. Blant annet ser vi at norske virksomheter på det jevne ikke kommuniserer hvilke eier- og styringsprinsipper som ligger til grunn utover anbefalingene til NUES (Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse). Vi ser også tydelige

Analyse av Norges 50 største virksomheter

Deloitte har for andre år på rad analysert års- og bærekraftsrapporter for Norges 50 største virksomheter. Vi har kartlagt hvilken posisjon integrert rapportering og bærekraftsrapportering har i norsk næringsliv. Basert på undersøkelsene er det mulig å vurdere hvor norske bedrifter befinner seg i overgangen fra tradisjonelle årsrapporter med ensidig finansielt fokus til mer integrerte og helhetlige rapporter hvor bærekraft utgjør et sentralt element.

Undersøkelsen baserer seg på de siste tilgjengelige rapportene. For å vurdere de ulike delene av virksomhetenes rapportering har vi tatt utgangspunkt i 15 kriterier, hvorav syv av kriteriene baserer seg på såkalte *veiledende prinsipper*, mens de resterende åtte baserer seg på *innholdselementer*. Disse kriteriene er en del av IR-rammeverket. Vi har klassifisert virksomhetene i fire kategorier basert på hvor langt de har kommet i utviklingen knyttet opp mot prinsippene for integrert rapportering. Vurderingene er kvantifisert i henhold til kriteriene i vår metodikk. Vi har også valgt å se på andre faktorer, for eksempel hvorvidt det foreligger spor av involvering fra styret, foreligger ekstern bekreftelse av informasjon og utarbeides en GRI-rapport.

15 kriterier – 2018 vs 2017

Figur 1.

Noen utfordringer i rapporteringen

- Nivået på rapporteringen er uendret – få forbedringer fra fjoråret
- Kompliserte og ustrukturerte rapporter gjør det vanskelig å finne den røde tråden
- Flertallet av norske virksomheter publiserer flere selskapsrapporter med uklart sammenheng
- Size still matters
- Det er fortsatt få spor av styrets involvering andre steder enn i årsberetningen
- Verifisering og attestering av ikke-finansiell informasjon er en økende trend
- Reisen starter med interessent- og vesentlighetsanalyser
- Antallet som omtaler FNs bærekraftsmål øker, men få integrerer målene i strategien
- Til dels store variasjoner mellom bransjer

utfordringer knyttet til interessentdialog og henvisninger til relevant rammeverk i rapporteringen.

Det er imidlertid verdt å merke seg at norske virksomheter er blitt noe bedre til å beskrive fremtidsutsikter.

Manglende struktur

Mange rapporter er preget av ustrukturert informasjon, gjentakelser og en komplisert oppbygging uten en rød tråd. De er også unødvendig lange. Informasjonen i de ulike rapportene er omfattende og detaljert, men det er vanskelig å finne og forstå sammenhengen – nemlig hva virksomheten vil, hvordan den vil oppnå målene sine og hvordan både virksomhet og omgivelser påvirkes av virksomhetens strategi.

Også Norges ti største virksomheter har utfordringer knyttet til sammenheng i rapporteringen og presentasjonen av finansielle og ikke-finansielle resultater. Utfordringene er med andre ord relativt uavhengig av størrelse.

Det er også verdt å merke seg at gjennomsnittlig lengde på årsrapportene er 151 sider. Omfattende rapporter, ofte på over 200 sider, vil nødvendigvis oppfylle krav for både veiledende prinsipper og innholdselementer, men det betyr ikke at rapportene er leservennlige eller integrerte.

Publiserer flere ulike rapporter med uklart sammenheng

Norske virksomheter fortsetter å publisere flere enn én rapport. Det er også en uklart sammenheng mellom informasjon fra bærekrafts- og samfunnsansvarsrapporter og den finansielle rapporteringen. Under ti prosent av de 50 største norske virksomhetenes års- og bærekraftsrapporter har spor av styrets involvering utover regnskapslovens krav.

Budskapet virksomheten ønsker å formidle kommer klarere frem ved å integrere informasjonen i en kombinert års- og bærekraftsrapport, fremfor å publisere to eller flere rapporter med overlappende og gjentakende informasjon.

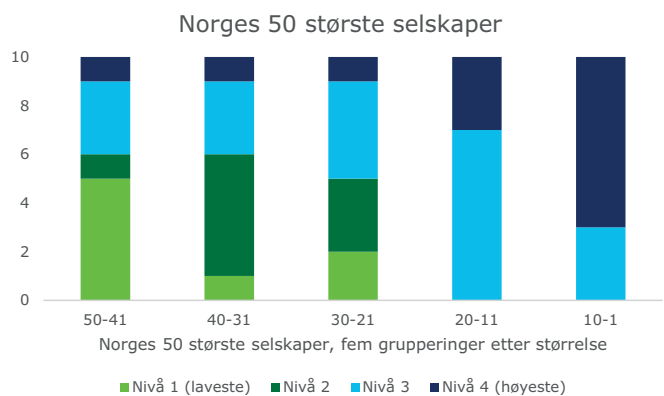
Virksomheter som tar i bruk GRI-standardene i sin rapportering, oppnår generelt en høyere vurdering enn virksomheter som ikke rapporterer etter disse standardene. Fremfor å integrere informasjonen, brukes flere av standardene som en sjekklister.

Det er en klar sammenheng mellom hvor gode virksomhetene vurderes å være på integrert rapportering og om de har en GRI-rapport. Virksomheter uten en GRI-rapport scorer 25 prosent dårligere enn virksomheter som publiserer en GRI-rapport.

Klar sammenheng mellom virksomhetsstørrelse og kvalitet

Resultatene fra vår undersøkelse viser at det er en klar sammenheng mellom virksomhetens størrelse og graden av integrert rapportering. Halvparten av virksomhetene i vårt utvalg som scorer høyest i bruk av prinsippene i integrert rapportering, tilhører Norges ti største virksomheter.

Som i fjor kommer børsnoterte virksomheter bedre ut enn unoterte virksomheter. For unoterte virksomheter er det store sprik i vurderingene, og det er vanskelig å trekke noen klare linjer for dette segmentet. Mye tyder på at børsnoterte selskaper leder an i arbeidet med å utvikle rapporteringen med fokus på bærekraft og samfunnsansvar.

Figur 2.

Styrets involvering

Under ti prosent av de 50 største norske virksomhetenes års- og bærekraftsrapporter har spor av styrets involvering utover regnskapslovens krav. Disse virksomhetene rapporterer etter GRI-standardene og oppnår en høyere vurdering på elementene i integrert rapportering enn det totale utvalget. Styrets signatur på bærekraftsrapporter og annen informasjon utover årsrapport og -beretning er relativt nytt, men vil gi interessenter tillit til at styret har tatt stilling til og godkjent informasjon som kommuniseres eksternt. Dette er også en indikasjon

på at bærekraft og verdiskaping er på virksomhetenes dagsorden, også på høyeste nivå.

Vi ser også at virksomheter der styret er involvert i mer enn årsberetning og -regnskap, oppnår en høyere vurdering på elementene i integrert rapportering enn det totale utvalget. Dette kan være tilfeldig, men det er naturlig å anta at virksomheter hvor styret signerer på både finansiell og ikke-finansiell informasjon har kommet lenger i å utvikle et integrert tankesett og derfor også integrert rapportering.

Verifisering og attestering av tredjepart

Det er primært den finansielle informasjonen som attesteres og verifiseres av en uavhengig tredjepart, men det er en økning i antall virksomheter som også får andre typer rapportering bekreftet. Det er ikke et lovkrav, og derfor heller ingen selvfølge, at informasjon utover årsberetning og årsregnskap attesteres av en tredjepart. Interessenter har imidlertid et behov for tillit til informasjonen som gis i rapportene for å kunne ta riktige beslutninger basert på disse.

Å skape troverdighet og tillit til rapporteringen blir svært viktig fremover. Tilliten til informasjonen og rapporteringen kan bygges og ivaretas gjennom at en uavhengig tredjepart som, på samme måte som revisor nå bekrefter den finansielle rapporteringen, bekrefter informasjon og nøkkeltall som virksomhetene gir rundt miljøansvar og bærekraft.

Starter med interessent- og vesentlighetsanalyser

En interessent- og vesentlighetsanalyse er for mange virksomheter et startskudd og en begynnelse på reisen til en integrert rapport og et integrert tankesett.

Resultatene fra vår undersøkelse viser at virksomheter som både identifiserer og adresserer interessentenes behov, og setter opp en analyse over vesentlige forhold, scorer klart bedre enn virksomheter som ikke har en like strukturert tilnærming.

Av de 15 rapporteringsprinsippene er det altså implementeringen av interessent- og vesentlighetsanalyse som har mest å si for rapporteringskvaliteten. Et fellestrekk blant virksomheter med gode interessent- og vesentlighetsanalyser er at de aktivt bruker disse analysene videre i sin rapportering av finansiell og ikke-finansiell informasjon i års- og bærekraftsrapportene.

FNs bærekraftsmål

I vår undersøkelse har 66 % av utvalget valgt ut konkrete mål. For 2017 var dette tallet 50 %. Antallet varierer fra å velge ett av FN's bærekraftsmål til hele tolv av målene. Det er også store forskjeller i hvordan selskapene formidler hvordan de jobber for å realisere målene.

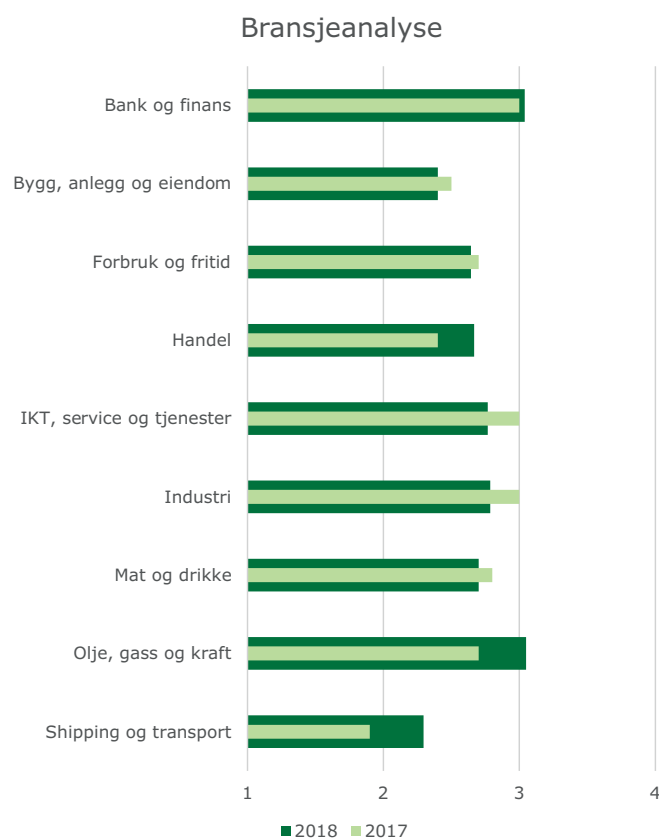
Det er frivillig å inkludere FN's bærekraftsmål i års- og bærekraftsrapporter. At 2/3 av virksomhetene i vårt utvalg har valgt seg ut konkrete mål, kun fire år etter lanseringen,

Om undersøkelsen

- Utvalget består av Norges 50 største virksomheter rangert etter omsetning, basert på Kapitals oversikt over Norges 500 største virksomheter i 2018.
- Døtre av utenlandske bedrifter er ekskludert fra populasjonen, da flere av disse bedriftene viser til rapporter på konsernnivå
- I tilfeller hvor norske mor- og datterselskaper inngår i populasjonen, har vi valgt ut driftsselskapet
- Rapportene må være offentlig tilgjengelige for alle interessenter for å bli vurdert
- Bedrifter som utelukkende rapporterer etter 20-F inngår ikke som en del av utvalget
- Metodikk i henhold til Deloitte's IR Maturity Research Model har blitt benyttet i vurderingen, og danner grunnlaget for våre vurderinger

er positivt. Likevel er det stor variasjon i hvordan virksomhetene innarbeider målene og hvorvidt disse er integrert i den overordnede strategien.

Selv om to tredjedeler av de 50 største norske virksomhetene omtaler FN's bærekraftsmål i års- og bærekraftsrapporter, beskriver kun en håndfull at de har integrert disse i virksomhetens strategi. Dette understøttes av funnene i undersøkelsen, som viser at virksomhetene vi har analysert har mye å gå på når det gjelder å formidle virksomhetens verdiskaping gjennom rapporteringen.

Figur 3.

Variasjoner mellom bransjer

I vår analyse har vi klassifisert de 50 største norske virksomhetene i en tilhørende bransje basert på Kapitals liste, og vurdert disse mot det totale utvalget. Det er her verdt å merke seg at utvalget ikke er statisk, da noen av de mindre virksomhetene i utvalget har falt ut av listen mens andre har kommet inn.

Vi ser at det også i år er store variasjoner mellom bransjene. Bank og finans, samt olje, gass og kraft kommer best ut. For begge bransjene har rapporteringskvaliteten blitt bedre sammenlignet med fjoråret.

Fellesnevneren for disse bransjene er at de aller beste virksomhetene er flinke til å beskrive de identifiserte vesentlige forholdene og knytte disse opp mot både organisasjonen, dens eksterne omgivelser og fremtidsutsikter. Fem av de ti største norske selskapene tilhører bank og finans eller olje, gass og kraft.

Integrert rapportering

Selv om ikke alle virksomheter forholder seg til integrert rapportering som et rammeverk, mener vi at prinsippene og elementene i integrert rapportering gir en god indikasjon på hvor modne de er i sin helhetlige rapportering av ikke-finansielle og finansielle resultater. Integrert rapportering-rammeverket, utviklet av International Integrated Reporting Council (IIRC), er ment å veilede virksomheter i rapporteringen av finansiell og ikke-finansiell verdiskaping over tid. Integrert rapportering defineres som «konsis informasjon og kommunikasjon om hvordan organisasjonens strategi, styringsmodeller, finansielle og ikke-finansielle resultater og fremtidsutsikter legger til rette for verdiskaping på kort, mellomlang og lang sikt».

Verdien av ikke-finansiell rapportering

I takt med at verden endrer seg, endres også interessenters behov for informasjon. Vi ser utvikling i at de moderne kapitalmarkedene krever mer langsiktig informasjon og stiller høyere krav til selskapers måling og rapportering. Ikke-finansiell rapportering blir stadig viktigere for selskaper.

Siviløkonom, MA i Økonomi og administrasjon
Marte H. Stabbetorp
Senior konsulent, EY

På EYs årlige Børs- og IFRS-konferanse var årsrapporten som kommunikasjonsverktøy et av hovedtemaene, og det ble stilt tre påstander om beslutningsrelevant informasjon i moderne kapitalmarkeder:

1. Dagens rapportering dekker ikke interessentenes langsiktige informasjonsbehov.

2. Måling og rapportering av verdi i finansregnskapet reflekterer ikke hvordan denne skapes.
3. Verdi er i større grad påvirket av forhold rundt eierstyring, selskapsledelse og samfunnsansvar.

Påstandene ble stilt med bakgrunn i International Accounting Standards Board (IASB) sin «Better communications»-agenda. Finansregnskapet har tradisjonelt hatt én interessent å forholde seg til – investoren. Bærekraftsrapportene derimot, har hatt utfordringen med at de har for mange inter-

essenter. Når investorer nå i økende grad er opptatte av ikke-finansiell informasjon, både fordi klimarisiko blir mer sentralt og kundenes kunder etterspør ikke-finansiell informasjon, minsker gapet mellom rapporttypenes interessenthensyn. For å fortsatt være relevant har IASB nå tatt hensyn til denne utviklingen. Det samme gjelder også for selskaper og deres rapportering. Nedenfor går vi gjennom de ulike påstandene i IASBs agenda i en diskusjon om verdien av ikke-finansiell rapportering.